

הצ'ארידי הראשון בהיסטוריה

קמפיין הצדקה המוצלח של הנשיא רוזוולט למציאת חיסון לפוליו הוא רעיון שנולד לפני יותר מ-200 שנה על ידי הרבי האמצעי. מאז, בכל בית יהודי ניצבת קופת צדקה, ויהודים נותנים צדקה בשפע רב.

צדקה מצילה מפוליו

חדשות טובות באו לעולם: יש חיסון לקורונה! ולא רק של מחברה אחת אלא ישנם חברות, והנה הנה זה כבר מגיע.

החיסון הקודם שהעולם הכיר היה החיסון למחלת הפוליו, שכמעט ומחק את המחלה. הפוליו הייתה מחלה שפגעה בעיקר בילדים, והיא התפשטה בארה"ב בשנות העשרים של המאה הקודמת, ולקחו שנים רבות עד שהצליחו לייצר חיסון כנגדה. בתחילת ינואר 1938 הנשיא רוזוולט יצא בקמפיין לאסיפת תרומות למימון המחקר כדי למצוא חיסון לפוליו.

הוא פנה לכל ילדי ארה"ב וביקש שכל ילד יכניס במעטפה מטבע של עשר סנט-דיים וישלח את זה לבית הלבן. הקריאה הייתה שילדים יעזרו לילדים. להתרמה הזו ניתן השם: March of Dimes.

בסוף חודש ינואר, רוזוולט חגג את יום ההולדת שלו. הוא סיפר בשידור לאומה שמגיעים אלפי מעטפות לבית הלבן. "אתמול", אמר, "הגיעו ארבעים אלף מעטפות, והיום הגיעו יותר מזה". הוא תיאר איך שמשאיות עם שקים של מכתבים מגיעים בכל יום לחדר הדואר של הבית הלבן ובתוכם מטבעות של עשר סנט, שברבות מהם יש מטבע של 25 סנט-קוטר. בנוסף היו רבים ששלחו דולר. למעשה, רוב התרומות התקבלו מילדים.

באותה התרמה נאסף סכום של \$85,000, ובמשך השנים, עד היום, הארגון

הזה אסף שבע מיליארד מטבעות של עשר סנט.

בשנים שלאחר מכן ארגוני צדקה רבים אימצו את המודל הזה שבו פונים להמונים לתרום סכום קטן, וכך מגייסים סכומים גדולים.

סטארטאפ חדשני: קופת צדקה

הרעיון הזה של גיוס תרומות קטנות לא נולד בשנת 1938.

השבוע חגגנו את 'חג הגאולה' של האדמו"ר האמצעי. האדמו"ר האמצעי הנהיג את נשיאותו בין השנים 1812-1827. אלו היו שנים מאוד קשות ליהודי רוסיה. זאת הייתה התקופה של "תחום המושב" שבה הממשל הצארי תחם את השטח שבו היהודים גורשו מתוך אזוריה הפנימיים של רוסיה לאוקראינה, בלארוס, ליטא, לטביה, מולדובה וחלק מפולין שהייתה אז בשליטת רוסיה.

בנוסף לכך, בתוך "תחום המושב" גם אסרו עליהם להתעסק בעסקים שונים כדי לא "לגזול" את פרנסתם של האזרחים הרוסים. כל זה גרם שהמצב הכלכלי של עם ישראל ברוסיה הלך והחמיר. הציבור הפך לעני מאוד. באותם ימים בתוך "תחום המושב" חיו בין ארבע לחמש מיליון יהודים, שמנו כארבעים אחוז מהעם היהודי בזמנו.

האדמו"ר האמצעי המשיך את מפעל אביו, אדמו"ר הזקן שהקים את 'כולל חב"ד', שמטרתו היה לתמוך בחסידים שעלו לארץ ישראל, ובעבורם הקים אדמו"ר הזקן מערכת איסוף כספים מכל החסידים ברוסיה.

הנוהג בזמנו של אדמו"ר הזקן היה שכל חסיד היה תורם פעם בשבוע סכום מסוים לצדקת ארץ ישראל. בזמנו של הרבי האמצעי המצב הכלכלי היה כל-כך קשה שבסוף השבוע כשהגובה היה מגיע לאסוף את התרומה השבועית, לחסידים לא היה את הכסף לתרום לצדקה. לכן האדמו"ר האמצעי הציע את הרעיון של "קופות צדקה" בכל בית. עד אז היה מקובל שישנם קופות צדקה במקומות ציבוריים, בתי כנסת וכו', אבל לא בבתי

פרטיים.

אדמו"ר האמצעי התקין שלכל חסיד תהיה קופת צדקה בביתו "קבועה בכותל סמוך לשולחנו", וכל יום לפני הארוחה, יתרום איזה שהוא מטבע לקופה, בבוקר בערב, וכמו-כן גם הנשים יטילו מטבע לקופה בערב שבת לפני הדלקת נרות.

במשך חודש יתקבץ בקופה סכום מסוים ואז הגובה היה מבקר בבית, ויחד עם בני המשפחה פותח את הקופה ושופך את תכולתה. הגובה סופר את הכסף ונותן קבלה לבעל הבית, ובסופו של דבר הכסף נשלח לעניי ארץ הקודש.

באותם שנים לא נהגו לאכול שלשה ארוחות ביום, ועוד הפסקת תה עם עוגיות בשעה 4 אחה"צ וכו'. אנשים היו נוהגים לאכול שני ארוחות ביום, ולכן תרמו פעמיים ביום. האדמו"ר האמצעי הסביר שלפני שיהודי יושב לאכול מן הראוי שיחשוב על יהודי אחר, ובמצווה הזו הוא בעצם מביע את תודתו לקב"ה על כך שהוא זן ומפרנס אותו.

הרעיון הזה של "פושקע" התפשט בתוך זמן קצר בכל רחבי אירופה, ומאז יש בכל בית יהודי קופת צדקה. זהו פריט שלא מוצאים אותו בבית של אינו-יהודי. כמו שיש פמוטים של שבת וחנוכייה בכל בית יהודי, כך גם קופת צדקה הפכה לפריט חובה לבית יהודי (היכל הבעש"ט גליון י"א ע' קכז ואילך).

מצווה קלה שהיא סגולה לגאולה

בפרשת השבוע 'ויצא' אנו קוראים על יעקב אבינו שעוזב את באר-שבע ויוצא לחרן. בדרך, הוא הוכרח לעצור כדי לישון ובחלומו רואה: "והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלוקים עולים ויורדים בו". ואז, "והנה ה' ניצב עליו" ומבטיח לו: "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך". הבטחות נפלאות.

יעקב קם משנתו ואז הוא נודר: "אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה? ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ושבתי בשלום אל בית אבי?" ואז "והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלוקים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (ויצא פרק כח).

מה המיוחד במצות מעשר, ובמה היא שונה ממצות הצדקה?

מצות צדקה מתקיימת כאשר פוגשים עני ברחוב, או כשמתרים מקיש על דלת הבית ומבקש תרומה, דהיינו, כשאדם נתבע לתת אז הוא מחויב במצות צדקה.

יעקב אבינו מלמד אותנו שכל אדם צריך להפריש עשר אחוז מההכנסות שלו ללא כל קשר אם עני עומד בפתח או לא. על האדם החובה להפריש מממונו לצדקה, וכשיבוא העני או ארגון צדקה יהיה לו מן המוכן מה לתת לו, ואם הם לא פנו אליו עליו לפנות אליהם ולהעביר להם את כסף המעשר, כי כסף המעשר הוא לא שלי הוא שייך לצדקה. בעצם זהו הרעיון של קופת הצדקה, לתת צדקה אפילו כשאינ עני שמצפה לכך.

בשנים האחרונות ארגוני הצדקה עברו לשיטות אחרות של אסיפת כספים, כי זה לא משתלם מבחינה כלכלית להתעסק עם קופות צדקה, ולכן היום ישנם דרכים טובות יותר לגיוס תרומות. וממילא קופות הצדקה נשכחו קצת וכבר לא מצויים כל-כך בבתים.

הרבי עורר כל אדם שבא לקבל דולר לברכה שישים קופת צדקה בעסק וזאת תביא לו ברכה, קופת צדקה ברכה לשמירה מתאונות, ולאדם ששוהה בבית-הרפואה שיניחו קופת צדקה בחדר של החולה וזה יוסיף סגולה וברכה לרפואתו וכו'.

הרבי הדגיש את המעלה של קופות צדקה בפרט בקשר לילדים. הרבי יצא במבצע שלכל ילד תהיה קופת צדקה פרטית משלו כדי שהילדים יתרגלו לקיים את מצוות צדקה. כשהרבי היה פוגש ילדים הוא היה נותן להם מטבע ושולח אותם להטיל את המטבע בקופה, ואז הוא היה אומר להם

"א דיינק". פעמים רבות הוא היה מגיע בבוקר ל-770 ובלובי היו מחכים שלושים ארבעים ילדים, והרבי בסבלנות היה נותן לכל ילד וילדה מטבע לצדקה, גם לתינוקות. הרבה פעמים הרבי עשה מאמץ להכניס את המטבע ביד של התינוק שזה עתה נולד.

הרבי הסביר שהרעיון שעומד מאחורי קופות צדקה הוא שכל פעם שיהודי נותן צדקה, אפילו בסכום של עשר סנט זוהי עוד מצוה. מה שחשוב זה לא מהו הסכום שתרמת אלא כמה פעמים נתת צדקה.

וכפי שהרבי אמר פעמים אין ספור שיותר מכל מצוה אחרת, מצות הצדקה היא זו שמקרבת את הגאולה. הבה נתחזק במצווה זו ונזכה במהרה לביאת המשיח.